

Research paper
2 (2), 19-48, Winter, 2024

The Rhythm of Narrative in Iranian Folk Short Stories By Enjavi Shirazi From the Viewpoint of Discourse Semi- Semantic in Classical Narratives

Vahid Sajjadifar¹ | Musa Parnian² | Hamidreza Shairi³

- ¹ Ph.D. in Persian language and literature, Razi University, Kermanshah, Iran.
(Corresponding author) E-mail: vahidHamid.sajjadifar1984@gmail.com
- ² Associate Professor of the Department of Persian Language and Literature, Razi
University of Kermanshah.Iran. E-mail: dr.mparnian@yahoo.com
- ³ Professor of French language and literature, Tarbiat Modares University,
Tehran, Iran. E-mail: shairi@modares.ac.ir

Article Info

Article type:
Research article

Article history:
Received: 25 Dec. 2023
Accepted: 20 Feb. 2024

Keywords:
Iranian folk short stories,
Enjavi Shirazi,
Semi-Semantic,
Proto Rhythm,
Sub-rhythm

ABSTRACT

This research with descriptive-analytic and statistical methods and its approach is from the viewpoint of Semi-Semantic in classical narratives tries to analyze the problem of following or non-following of subjects acting pattern for possessing or repossessing or protecting the object, of a special pattern in 201 Iranian folk short stories collected by Enjavi Shirazi in a four-volume collection: Arousak and Sang-e Sabour, Dokhtar-e Narenj and Toranj, Gol ba Senowbar Che Kard and Gol-e Boumadaran. The results of this research show that the narrative procedure of 661 existing subjects in these stories, just like a repetitive rhythm, involves partition and rhythm vacillation and at last, finds a repetitive rhythm again. This type of narrative procedure follows a proto pattern with different variables that the changing of its variables, creates 19 types of sub-rhythm in these stories, and are listed based on the numbers from one to 19 in this research.

Cite this article: Sajjadifar, V., Parnian, M., & Shairi, H. (2024). "The Rhythm of Narrative in Iranian Folk Short Stories By Enjavi Shirazi From the Viewpoint of Discourse Semi-Semantic in Classical Narratives". *Journal of Linguistic Studies: Theory and Practice*, 2 (2), 19-48.

© The Author(s).

Publisher: University of Kurdistan.

DOI: [10.22034/jls.2024.140629.1066](https://doi.org/10.22034/jls.2024.140629.1066)

1. Introduction

From the point of view of discourse semiotics-semantics in classical narratives, any character in the narrative who, based on a certain shortcoming, starts a transformation-oriented action process towards a specific semantic horizon, is considered a subject, therefore, considering the abundance of characters in Iranian short folk tales, There may be more than one subject in each of these stories, and without a doubt, these subjects communicate with each other according to the semantic horizon and the path of their action process. The concept of 'Having' is the most important component to form the discourse system in Iranian folk short stories by Enjavi Shirazi from the viewpoint of discourse Semi- Semantic in classical narratives and characters in these narratives are considered as subjects, when 'having' something (object) is as much as important for them that their repetitive rhythm in life involves disorder and partition and as the result, an acting process will be started for possessing or repossessing or protecting that object to produce the 'having' concept. Thus the folk stories of Enjavi Shirazi can follow a particular pattern in which finding and recognizing its diamonds is necessary and beneficial for a better perception of their narration structure.

2. A brief review of previous works

Different research has been done so far, from the viewpoint of Semiotics about the location and nature of subjects in fiction and different narratives in the form of books. Some of them are: Functional Narrative Science by Ali Abbasi (2016), Literature Semi-Semantic by Hamidreza Shairi (2016), the Introduction of Imperfection Book by Greimas, Translated by Hamidreza Shairi (2019), the book of Subject Analysis in Postmodern Fiction by Farzad Karimi (2018), Lost Meaning Diamonds in Semiotics of Classical Narration by Morteza Babak Moin (2017) and ... .and also some articles have been published about this matter. Some of them are: Ebrahimi and Bayad (2018) have investigated the reflection of the patriarchal discourse in two Khorasani folk narratives in order to investigate how it is socially reflected in the construction of the female subject; Karimi and Hossampour (2016) while examining the subject in some contemporary stories; They state that the subjects are in an unlimited space and there is no specific goal for them; to the extent that even their nature is doubtful; Also, Karimi (2016) has tried to examine the status of human or subject as a "human being", not a fictional character, in the novel of The Secret History Of Old Fors Bahadoran by Shamisa; Vahid Nejad (2014) while regarding to Lacan's theory about the subject, has examined the concept of

the subject in the context of language and its transformations; Rahimijaafari and Shairi (2009) have investigated the role of discourse challenges in creating conditions for the passage of subject to hypersubject and non-subject in Jean Genet's play.

But, concerning whatever is mentioned above and too much searching on scientific and studious, no article has been found in this title.

3. Theoretical framework

This research has been written based on discourse Semi- Semantic in classical narratives in which 'Having' or 'Not- Having' is the main component to form the acting process and subjects try to prove or repair the concept of having. This research with the descriptive-analytic and statistical method and the approach influenced by discourse Semi-Semantic viewpoint in classical narratives, tries to analyze the problem of compliance or non-compliance of 201 Iranian folk short stories collected by Enjavi Shirazi in a four-volume collection: Arousak and Sang-e Sabour, Dokhtar-e Narenj and Toranj, Gol ba Senowbar Che Kard, and Gol-e Boumadaran.

4. Research methodology

Iranian folk short stories are among important types of classical narratives which their narrative structure is formed based on subject'(s) effort to gain an acceptable external value by the name of 'Object', therefore this can be said that the content of the most stories is 'having' or 'not- having' an object, due to the narrative structure of this type of narratives from the view point of semiotics of discourse is mostly corresponded with the (system of value action discourse) or the same (system of action- oriented discourse) in which when a character be settled in a having or not having system, because of deficiency or disorderliness, is named as subject and regarding to the action process which subject takes to resolve that deficiency, has a type of independent or relatively independent narration, therefore the subject is the main meaning- maker component in folk stories or any other classical narratives in which the nature and existence of narrative, all elements and meaning- maker components are formed in relation to subject. Everything in the narrative that has a meaning, title, and nature, has a relation to the subject in a part of the narrative. In this research, at first, the narrative procedure of all 661 existing subjects In 201 folk stories collected by Enjavi Shirazi is considered, and then, by recognizing the differences among them, different probable variables are explained in their narrative procedure and at the end, by locating these variables in a coherent pattern, a proto pattern is defined for these stories

and then, based on the differences of variables which may exist in the narrative procedure of subjects, probable sub- patterns are also explained in these stories.

5. Conclusion

It is possible that in Iranian folk short stories, there may be more than one subject. Without a doubt, these subjects, concerning the Semantic horizon and their action process path, communicate with each other. The results of this research show that the narrative procedure of 661 existing subjects in these stories, just like a repetitive rhythm, involves partition and rhythm vacillation and at last, finds a repetitive rhythm again. This type of narrative procedure follows a proto pattern with different variables the changing of its variables, creates 19 types of sub-rhythm in these stories, and is listed based on the numbers from one to 19 in this research. This research shows that the narrative structure of Iranian folk short stories is an exemplary structure from the viewpoint of classical Semi- Semantics.

سال دوم، دوره دوم، شماره دوم، شماره پیاپی چهارم، زمستان ۱۴۰۲، ص ۴۸-۱۹
ضربانگ روایت در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی از دیدگاه نشانه-

معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک

وحید سجادی فر^۱، موسی پرنیان^۲، حمیدرضا شعیری^۳

۱. (نویسنده مسؤل) دانش‌آموخته دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه رازی کرمانشاه. ایران.

vahid.sajjadifar1984@gmail.com

۲. دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه رازی کرمانشاه. ایران. dr.mparnian@yahoo.com

۳. دانشیار زبان و ادبیات فرانسه دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. shairi@modares.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

در این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیلی و آماری انجام شده است و رویکرد آن از دیدگاه نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک است؛ کوشش شده است که مسئله پیروی یا عدم پیروی الگوی فرایند کنشی سوژه‌ها برای تصاحب، بازتصاحب یا حفظ ابژه از یک الگوی خاص، در روایت ۲۰۱ قصه عامیانه کوتاه ایرانی-گردآوری شده به کوشش انجوی شیرازی در مجموعه چهار جلدی عروسک و سنگ صبور، دختر نارنج و ترنج، گل با صنوبر چه کرد و گل بومادران-واکاوی شود. یافته‌های این پژوهش نشان داد که زندگی روایی ۶۶۱ سوژه حاضر در این قصه‌ها همانند یک ضربانگ تکرار شونده که دچار گسست و نوسان ضربانگ می‌شود و در آخر دوباره یک ضربانگ تکرار شونده پیدا می‌کنند، از یک الگوی مادر با متغیرهای گوناگون پیروی می‌کنند که دگرگونی متغیرهای آن، ۱۹ گونه خرده‌ضربانگ را در این قصه‌ها ایجاد کرده است که در این پژوهش بر پایه اعداد یک تا نوزده نام‌گذاری شده‌اند.

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ وصول:

۱۴۰۲ دی ۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲ اسفند ۴

واژه‌های کلیدی:

قصه‌های عامیانه کوتاه،

انجوی شیرازی،

نشانه-معناشناسی،

ضربانگ مادر،

خرده‌ضربانگ

استناد: سجادی فر، وحید؛ پرنیان، موسی و حمیدرضا شعیری (۱۴۰۲). «ضربانگ روایت در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی

از دیدگاه نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک»، ۲ (۲)، ۴۸-۱۹.

ناشر: دانشگاه کردستان

حق مؤلف: نویسندگان

DOI: 10.22034/jls.2024.140629.1066

۱. مقدمه

سوژه‌ها از نظر نشانه-معناشناسی گفتمانی گرمس^۱ در روایت‌های کلاسیک زمانی سوژه محسوب می‌شوند که بر اساس یک رخداد نسبت به یک ابژه احساس نوعی نقصان کنند و همین امر سبب می‌شود که آن‌ها فرایندی کنشی را برای تصاحب، باز تصاحب یا حفظ ابژه خود آغاز کند تا بتواند معنای «داشتن» را که اصلی‌ترین مؤلفه در شکل‌گیری روایت‌های کلاسیک است، تولید یا تعمیر و تثبیت کند (ر.ک: گرمس، ۱۳۹۸: ۱۶-۴۲)؛ بنابراین، با توجه به این امر که ممکن است در یک روایت کلاسیک چندین سوژه وجود داشته باشد و طبیعتاً همه این سوژه‌ها برای رسیدن به ابژه خود دارای یک سیر روایی خاص و مشخص هستند؛ به تعداد سوژه‌های هر روایت کلاسیک قاب (روایت اصلی کلاسیک) خرده‌روایت وجود دارد که در همه آن‌ها سیر روایی و فرایند کنشی سوژه برای تولید معنای داشتن به نوعی دارای یک نظم الگومند است. در این بین قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی از جمله ارزشمندترین روایت‌های کلاسیک هستند که روایت قصه‌های آن‌ها سرشار از شخصیت‌هایی است که بر اساس احساس نوعی نقصان نسبت به یک ابژه، فرایندهای کنشی گوناگونی را آغاز می‌کنند تا در نهایت معنای داشتن را برای خود تولید کنند؛ بنابراین اینگونه به نظر می‌رسد خرده‌روایت‌های شکل گرفته در این قصه‌ها نیز می‌توانند مانند سایر روایت‌های کلاسیک دنیا از الگویی خاص و مختص به خود پیروی کنند؛ به همین سبب احتمال الگومندی یا نالگومند بودن سیر روایی زندگی سوژه‌ها در قصه‌های عامیانه کوتاه ایران» به عنوان یک مسئله مهم مطرح می‌شود که روشن شدن آن می‌تواند منجر به تعریف یک دستور نحوی روایی بومی برای قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی از دیدگاه نشانه معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک شود. بنابراین با توجه به مسئله پژوهش سه پرسش به شرح ذیل مطرح می‌شود:

۱. آیا با توجه به دیدگاه نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک، می‌توان سیر روایی زندگی سوژه‌ها در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بر پایه یک الگو مشخص تعریف کرد؟

۲. در صورت تایید پرسش بالا، این الگو دارای چه ساختاری است؟

¹ . Algirdas Julien Greimas

۳. این الگوی احتمالی می‌تواند براساس متغیرهای احتمالی گوناگون، اشکال گوناگونی از خرده‌الگوها را در این قصه‌ها ایجاد کند؟

فرضیه‌ای که در اینجا مطرح است، بیان می‌کند که سیر روایی زندگی سوژه‌ها در این قصه‌ها، می‌تواند از یک الگو با متغیرهای گوناگون پیروی کنند و متغیرهای گوناگون احتمالی در این الگوی مادر می‌تواند سبب شکل‌گیری خرده‌الگوهای گوناگون در این قصه‌ها شود. در این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیل و آماری و متأثر از رویکرد نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک است، کوشش شده است با بررسی سیر روایی زندگی ۶۶۱ سوژه حاضر در ۲۰۱ قصه بیان شده در مجموعه چهار جلدی *عروسک و سنگ صبور*، *دختر نارنج و ترنج*، *گل* با *صنوبر چه کرد و گل بومادران* که از زمان نامعلوم و در مکان‌های متفاوت و البته در روایت‌های متفاوت به شکل شفاهی در میان مردم ایران رایج بوده‌اند و در حدود ۶۰ سال پیش به کوشش سید ابوالقاسم انجوی شیرازی به شکل منسجم از سراسر ایران گردآوری کرده است؛ مسئله پژوهش و فرضیه مطرح در این مقاله واکاوی شود؛ بر این پایه، در این پژوهش کوشش می‌شود که ابتدا الگوی سیر روایی همه ۶۶۱ سوژه حاضر در ۲۰۱ قصه‌های عامیانه گردآوری شده به کوشش انجوی شیرازی- که از این پس ما از آن‌ها با عنوان قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی یاد می‌کنیم- به شکل دقیق بررسی شود و سپس با تشخیص تفاوت‌های موجود در آن‌ها، متغیرهای گوناگون احتمالی در سیر روایی آن‌ها تبیین شود و در نهایت با قرار دادن این متغیرها در الگویی منسجم، یک الگوی مادر برای این قصه‌ها تعریف شود و در پایان بر اساس دگرگونی‌های متغیرها که ممکن است در سیر روایی سوژه‌ها وجود داشته باشد، خرده‌الگوهای احتمالی در این قصه‌ها نیز تبیین شود.

۲-۱. پیشینه پژوهش

تا کنون پژوهش‌های گوناگون از دیدگاه نشانه‌شناسی و روایت‌شناسی در مورد جایگاه و ماهیت سوژه در ادبیات داستانی و روایت‌های گوناگون در قالب کتاب انجام گرفته است که برخی از آن‌ها به این شرح است:

عباسی (۱۳۹۵) در *روایت‌شناسی کاربردی* ضمن پرداختن به مبحث روایت به روشی کاملاً علمی از دیدگاه نشانه-معناشناسی؛ شیوه روایی کنش‌گران را نیز واکاوی کرده است؛ شعیری (۱۳۹۵) در کتاب *نشانه-معناشناسی ادبیات سوژه* را بر اساس چهار نظام گفتمانی کنشی،

بُوشی، شوشی و تنشی مورد پژوهش قرار داده است؛ همچنین او (۱۳۹۸) در مقدمه ترجمه کتاب *نقصان معنای گرمس سیر تحول سوژه* را از روایت‌های کلاسیک تا روایت‌های مدرن بررسی و تحلیل کرده است؛ کریمی (۱۳۹۷) در کتاب خود موقعیت سوژه از نظر بازنمایی، هویت در متن داستان پسامدرن و به طور کل شخصیت در این داستان‌ها را تبیین کرده است؛ بابک‌معین (۱۳۹۶) در کتاب خود سوژه را در قالب نظام معنایی برنامه‌مدار و نظام معنایی مجاب‌سازی و نیز نظام معنایی تطبیق مورد تحلیلی قرار می‌دهد که به نوعی بررسی روایت‌شناسی کلاسیک از یک نگاه متفاوت است.

همچنین تاکنون پژوهش‌های دیگری نیز در قالب مقاله در مورد سوژه و جایگاه و ماهیت آن در روایت انجام گرفته است که برخی از آن‌ها به این شرح است:

ابراهیمی و بیاد (۱۳۹۸) بازتاب گفتمان مردسالارانه را در دو روایت عامیانه خراسانی بررسی کرده‌اند تا چگونگی بازتاب اجتماعی آن را در برساخت سوژه مؤنث بررسی کنند؛ کریمی و حسام‌پور (۱۳۹۶) ضمن بررسی سوژه در چند داستان معاصر؛ بیان می‌کنند که سوژه‌ها در فضایی نامحدود قرار دارند و هیچ غایت مشخصی برای آن‌ها وجود ندارد؛ تا آنجا که حتی ماهیتشان نیز مورد تردید است؛ همچنین کریمی (۱۳۹۶) کوشش کرده است در رمان *تاریخ سری بهادران فرس قدیم* شمیسا وضعیت انسان یا سوژه را به عنوان «انسان»، نه شخصیت داستانی مورد بررسی قرار دهد؛ وحید نژاد (۱۳۹۴) ضمن تأمل بر نظریه لکان^۱ در مورد سوژه، مفهوم سوژه را در بستر زبان و دگرذیسی‌های آن را بررسی کرده است؛ شیری و همکاران (۱۳۹۱) دیدگاه مولانا را در مورد سیر رشد روان انسان به عنوان سوژه، بر اساس نظریه لکان تبیین کرده‌اند؛ رحیمی‌جعفری و شعیری (۱۳۸۹)، نقش چالش‌های گفتمانی در ایجاد شرایط برای عبور سوژه به آبرسوژه و ناسوژه در نمایشنامه *ژان ژنه*^۲ را بررسی کرده‌اند و... با توجه به موارد ذکر شده و جست‌وجوهای فراوان در سایت‌های علمی و پژوهشی، هیچ مقاله‌ای یافت نشد که ماهیت سوژه را در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی را پژوهش کرده باشد.

^۱J. Lacan

^۲J. Gene

۲. نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک

پراپ بنیانگذار تحلیل روایت که در تحلیل‌های خود به مطالعه کنش کنشگران و رابطه‌ای که آن‌ها در مسیر روایت با یکدیگر برقرار می‌کند، می‌پردازد و بر این پایه کوشش کرده است که نحو روایی را بررسی کند (ر.ک: عباسی، ۱۳۹۶: ۲۶)؛ پراپ کوشش کرد که براساس کنش و ساختار روایت، قوانینی را در روایت قصه‌های پریان کشف کند که این قوانین بر روایت هر قصه‌ای قابل تعمیم باشد؛ به زبان دیگر پراپ تلاش کرد که مفهومی کلیدی را به نام کارکرد^۱ از دل قصه‌ها پیدا کند که همین مفهوم کلیدی هدایت‌کننده قوانین و نظم عمل روایت است. پراپ بعد از تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی کارکردها سعی کرد تا مفهوم شخصیت داستانی را که در مرحله دوم اهمیت قرار داشت، در این قصه‌ها مورد پژوهش قرار دهد؛ به همین سبب پراپ کارکردهایی سی و چندگانه برای شخصیت‌ها تعریف کرد که در بیشتر موارد ثابت هستند و از یک توالی و ترتیب معین پیروی می‌کنند و همه آن‌ها تنها یک روایت را تعریف و آماده می‌کنند. در ادامه، گرمس نیز با اهمیت دادن به مفهوم کارکرد پراپی، الگوی پراپی را خلاصه‌تر و به نوعی مرتب می‌کند (همان: ۲۶-۳۹)؛ گرمس در مطالعات خود در مورد نشانه-معناشناسی و فرایند تولید و دریافت معنا سه سطح خاص را تعیین کرده است؛ در سطح نخست در مطالعات گرمس، معنا صورتی متعدد و نامحدود از نمایه‌های قابل فهم و مشاهده است که عملیات گفتمانی با استفاده از شگردهای خاصی و متنوع به آن‌ها نظم بخشیده است؛ اما سطح دوم در مطالعات گرمس، سطحی است که در آن ساختارهای گفتمانی تحت کنترل کامل گفته‌پرداز قرار گرفته‌اند، به همین دلیل به نظام نحوی تقلیل می‌یابد که این امر منجر به شکل‌گیری دستور زبان روایی یا کارکردهای کنشی، تقابلی، القایی و ارجایی می‌شود. این سطح همان چیزی است که تحت عنوان روساخت گفتمانی از آن یاد می‌شود. اما سطح سوم این مطالعات که ژرف‌ساخت گفتمانی را تشکیل می‌دهد، سطحی انتزاعی است که آن را ساختار اولیه معنا نیز نامیده‌اند. (ر.ک: شعیری، ۱۳۹۰: ۴) به این ترتیب در سطح دوم مطالعات گرمس گفتمان ادبی دارای رویکرد خاصی است که کلیت متن را در بر می‌گیرد که این کلیت معنادار همه عناصر روایت را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آن‌ها را در مسیری خاص هدایت می‌کند. بنابراین می‌توان از گفتمان غالب در روایت با عنوان «نظام گفتمانی» یاد کرد. نظام گفتمان‌های ادبی در کل، حول محور دو اصل

¹function

کنش (عمل‌گرایی برنامه‌مدار) و شوش (دگرگونی درونی و عاطفی) شکل می‌گیرد که به نوعی ساختار همه‌نظام‌های گفتمان‌ها با آن‌ها مرتبط است (ر.ک: شعیری، ۱۳۸۶: ۱۰۶-۱۱۹) و می‌توان آن‌ها را براساس کارکرد و چگونگی حضور سوژه در روایت، در چهار گونه کلی «گفتمان کنشی، شوشی، تنشی و بوشی» (شعیری، ۱۳۹۵: ۱۴) دسته‌بندی کرد که نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک بر پایه‌نظام گفتمان کنشی شکل گرفته است که در آن با سوژه‌ای روبه‌رو هستیم که فرایندی برنامه‌مدار یا گاهی بی‌برنامه را آغاز می‌کند تا ارزش بیرونی قابل تصاحب و یا ارزش درونی اما با قابلیت تصاحب در جهان بیرون را به دست آورد (ر.ک: گرمس، ۱۳۹۸: ۱۷). در نظام گفتمانی کنشی، در دنیای بیرون سوژه چیزی برای تصاحب وجود دارد که سوژه یا آن را نداشته و اکنون داشتن آن برایش امری اجبابی و ضروری شده است و یا به دنبال بازتصاحب چیزی است که بنابه دلایلی از تصاحب او خارج شده است. نظام گفتمان کنشی ارزشی دارای رویکردهای چندگانه‌ای است که دو خرده‌نظام کنشی القایی و نظام کنشی تجویزی از مهم‌ترین زیرشاخه‌های آن محسوب می‌شود. در نظام گفتمان کنشی القایی، شاهد حضور دو سوژه همسان از نظر جایگاه ارزشی و قدرت هستیم که در آن، یک سوژه با استفاده از مؤلفه‌های القاکننده‌ای همچون دروغ، التماس و چاپلوسی و... سوژه دیگر را برای کنشی در راستای هدفی مشخص فعال می‌کند (ر.ک: معین، ۱۳۹۴: ۱۰۸) و سوژه القاشونده بدون هیچ اجباری، مجاب می‌شود ابژه مورد نظر سوژه القاگر را برایش تصاحب کند. اما در نظام گفتمانی تجویزی، رابطه میان دو سوژه رابطه‌ای عمودی است و ما در این رابطه با دو سوژه روبه‌رو هستیم که یکی از آن‌ها در جایگاه کنش‌گزار (دستور دهنده) و دیگری در جایگاه کنشگر (انجام دهنده دستور) قرار می‌گیرند و در این رابطه، سوژه کنش‌گزار در جایگاه برتری از سوژه کنشگر قرار دارد (ر.ک: شعیری، ۱۳۹۵: ۲۴) و می‌تواند با دستوری الزام‌آور، دیگری را مجبور به انجام کنشی کند که در نتیجه آن، ابژه مورد نظر کنش‌گزار دست‌یافتنی می‌شود. با توجه به موارد یاد شده، روایت‌ها از دیدگاه نشانه-معناشناسی گفتمانی در روایت‌های کلاسیک، دارای یک دستور نحوی روایی خاص هستند که در قالب یک الگو چهاربخشی متشکل از: عملیات القایی یا تجویزی، فرایند کنشی، گسست یا پیوست با ابژه ارزشی و ارزیابی نهایی قابل تبیین است. (همان)

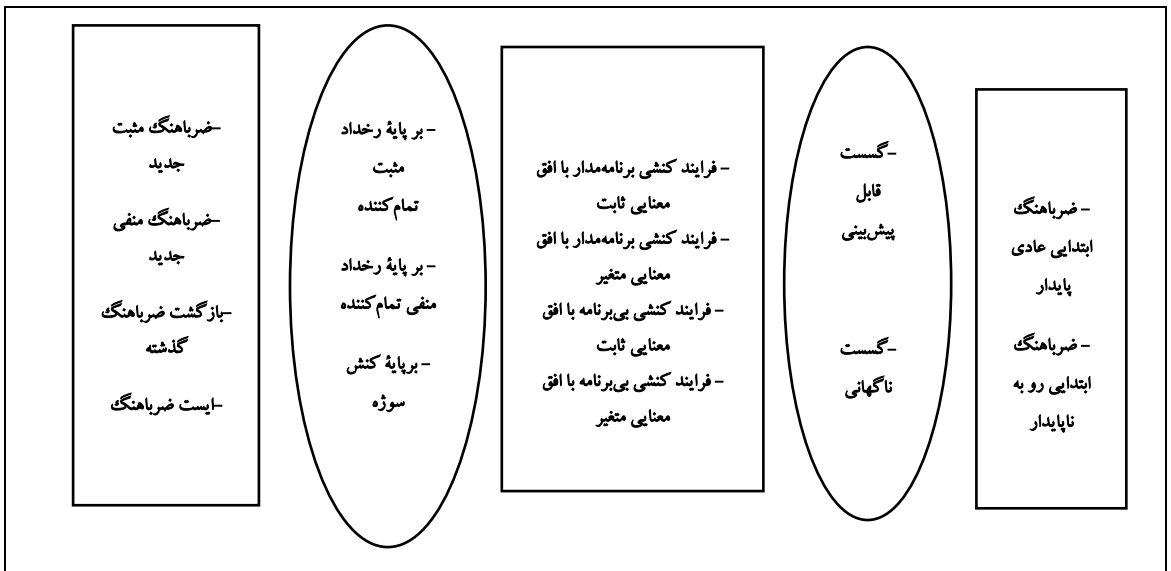
عملیات القایی یا تجویزی ← فرایند کنشی ← گسست یا پیوست با ابژه ارزشی ← ارزیابی نهایی

الگوی ۱. نظام روایی کنشی

۳. الگوی ضرباهنگ مادر در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی

سوژه‌ها در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی در پنج طبقه معنایی از نظر جایگاه قرار می‌گیرند که سه گونه آن‌ها که شامل سوژه‌های عادی یا رعیت-سوژه (سوژه‌هایی مانند دهقانان، کشاورزان، ماهیگیران، اهل صنعت و...)، متوسط (کدخدایان، قاضیان، تاجران و...)، خاص یا حاکم-سوژه (پادشاهان، وزیران، همسر و فرزندان شاهان و وزیران، حاکمان و...) می‌شوند، انسان‌هایی هستند که در جوامع انسانی قصه‌ها از نظر اجتماعی در سه طبقه یاد شده جای می‌گیرند و احتمال دگرگونی آن‌ها به جایگاه‌های بالاتر (سوژه‌های عادی و متوسط) یا پایین‌تر (سوژه‌های متوسط و خاص) وجود دارد و دو دسته دیگر سوژه‌ها که شامل سوژه‌های افسانه‌ای (حیوانات سخن‌گو مثل روباه و گرگ و کلاغ و...، جادوگران، غول‌ها، سنگ‌ها و اشیاء سخن‌گو و...) و اسطوره‌ای (صرفاً دیوان و پریان) می‌شوند، سوژه‌هایی هستند که اصولاً از نظر گونه‌ای با سه دسته سوژه عادی، متوسط و خاص و حتی با یکدیگر متفاوت هستند؛ چرا که سوژه‌های اسطوره‌ای دارای ریشه‌ای کهن و اسطوره‌ای هستند و سوژه‌های افسانه‌ای صرفاً در قصه‌های عامیانه دیده می‌شوند و با گونه‌های انسانی و اسطوره‌ای سوژه‌ها متفاوت هستند. اما آنچه در مورد این سوژه‌ها از دیدگاه نشانه-معناشناسی گفتمانی گرمس در روایت‌های کلاسیک مهم است، این امر است که سوژه‌ها در هریک از این پنج طبقه معنایی که باشند، همواره در پی تولید یا تعمیر و تثبیت معنای داشتن یا همان بحث تصاحب، بازتصاحب یا حفظ ابژه هستند. به همین سبب سوژه‌ها در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی گذشته از روابطی که با سایر سوژه‌ها در روایت برقرار می‌کنند؛ از نظر فردی یک سیر روایی خاص دارند که این سیر روایی خاص همواره از یک الگوی معین با متغیرهای گوناگون پیروی می‌کند که به مثابه یک ضرباهنگ مادر، متشکل از سه پاره ضرباهنگ ابتدایی، نوسان ضرباهنگ و ضرباهنگ پایانی با دو حلقه اتصالی گسست و پایان نوسان، قابل تعریف است و هر کدام از این پاره‌ها و حلقه‌ها دارای متغیرهایی گوناگونی هستند که این گوناگونی متغیرها در زندگی روایی ۶۶۱ سوژه حاضر در ۲۰۱ قصه و روایت کوتاه عامیانه بیان شده در مجموعه چهار جلدی «گل به صنوبر چه کرد»، «عروسک و سنگ

صبور»، «دختر نارنج و ترنج» و «قصه‌های ایرانی»؛ سبب شکل‌گیری ۱۹ خرده‌الگوی ضرباهنگی شده است که زندگی روایی هریک از این سوژه‌ها بر پایه یکی از این خرده‌الگوهای ضرباهنگی شکل گرفته است. در ادامه این پژوهش ابتدا به تبیین و تعریف پاره‌ها و حلقه‌های ضرباهنگ مادر با توجه به متغیرهای آن‌ها پرداخته می‌شود و سپس در پایان خرده‌الگوهای ضرباهنگی ۱۹ گانه در این قصه‌ها که بر پایه اعداد یک تا نوزده نام‌گذاری شده‌اند، با توجه به فراوانی و بسامد آن‌ها در قالب یک جدول ترسیم و ارائه می‌شود.

الگوی ۲. ضرباهنگ مادر بر اساس ترتیب پاره‌ها و حلقه‌ها و نیز متغیرهای مطرح در آن‌ها در قصه‌ها

۱.۳. پاره ابتدایی روایت زندگی سوژه‌ها

زندگی روایی هر سوژه در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش دارای یک ضرباهنگ ابتدایی است که از زمانی معلوم یا نامعلوم در جریان است، سوژه‌ها در ابتدای روایت دارای یک زندگی عادی هستند و هر کدام یک رویکرد تکرار شوند را در زندگی هر روزه خود تجربه می‌کنند، اما نکته مهم در مورد پاره ابتدایی ضرباهنگ روایی زندگی سوژه‌ها این است سوژه‌ها با توجه به وجود یا عدم وجود عوامل تهدیدکننده این تکرار ضرباهنگ گونه، دارای دو گونه ضرباهنگ ابتدایی عادی پایدار و ضرباهنگ ابتدایی رو به ناپایدار هستند.

۱.۱.۳ ضرباهنگ ابتدایی عادی و گسست ناگهانی آن در زندگی روایی سوژه‌ها

ضرباهنگ یا ریتم ابتدایی پایدار در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی به نوعی از ضرباهنگ ابتدایی گفته می‌شود که در آن همه چیز به شکل منظم و تکرارپذیر در جریان است و سوژه در مکان و موقعیت زندگی خود بدون هیچ دغدغه‌ای در حال زندگی است و هیچ عاملی که براساس آن بتوان احتمال گسست ضرباهنگ و اختلال و درهم ریختگی این تکرار روزمرگی را پیش‌بینی کرد، در زندگی روایی سوژه دیده نمی‌شود؛ به گفتار بهتر در ضرباهنگ ابتدایی عادی همه چیز عادی است، سوژه از بودن خود در مکان و جایگاهی که دارد احساس بدی ندارد و چیزی در زندگی و ذهن سوژه‌ها وجود ندارد که بخواهد آن را تصاحب، بازتصاحب یا حفظ کند؛ به همین سبب سوژه دارای یک برنامه مشخص در روند زندگی خود است که هر روز برپایه آن عمل می‌کند؛ برای مثال در قصه «شاهزاده ابراهیم و فتنه خون‌ریز» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۶: ۳۹-۴۶) شاهزاده ابراهیم سوژه‌ای است که در ابتدای روایت خود دارای یک زندگی عادی و روزمره و ضرباهنگی تکرار شونده در زندگی خود است؛ او به تحصیل هنرهایی چون تیراندازی، سوارکاری و نیز درس و مکتبخانه مشغول است و شاد و خوشحال در کنار خانواده‌اش در قصر پدرش زندگی می‌کند و هیچ عاملی که بتوان براساس آن گسست یا پارگی ضرباهنگ روایی و زندگی او را پیش‌بینی کرد در ابتدای روایت او دیده نمی‌شود. اما این روند تا جایی ادامه می‌یابد که روزی شاهزاده ابراهیم به قصد شکار به کوهستان می‌رود و با دیدن یک عکس، عاشق دختری به نام فتنه خون‌ریز می‌شود و همین امر سبب می‌شود که در ضرباهنگ تکراری زندگی او گسستی ایجاد شود و او فرایندی کنشی را برای تصاحب ابژه در پیش بگیرد.

۲.۱.۳ ضرباهنگ ابتدایی رو به ناپایداری و گسست قابل پیش‌بینی در زندگی روایی سوژه‌ها

ابتدای روایت در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی از نظر ساختاری درست همانند ضرباهنگ پایدار است؛ به این معنا که در این گونه ضرباهنگ ابتدایی نیز ریتمی تکرار شونده در زندگی سوژه وجود دارد و زندگی روایی سوژه به اصطلاح از قانون «مثل همیشه بودن» پیروی می‌کند؛ اما وجه تفاوت ضرباهنگ ناپایدار با ضرباهنگ پایدار در روایت قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش در این است که در این گونه ضرباهنگ، نوعی فاکتور یا عامل به هم‌ریزنده بالقوه وجود دارد که در حالت عادی هیچ اختلالی در ضرباهنگ روایی زندگی

سوژه ایجاد نمی‌کند اما جهت‌گیری ضرباهنگ ابتدای روایت به شکلی است که دیر یا زود این عامل بالقوه را به شکل یک عامل بالفعل در می‌آورد که همین امر نوعی گسست قابل پیش‌بینی را در روایت و خرده‌روایت‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی ایجاد می‌کند که بروز آن از همان ابتدای روایت قطعی به نظر می‌رسد. به گفتار بهتر در ضرباهنگ ابتدایی ناپایدار با سوژه‌ای روبه‌رو هستیم که با وجود عوامل گسست‌زا کوشش می‌کند ضرباهنگ زندگی خود را حفظ کند اما به مرور عوامل گسست‌زای قابل پیش‌بینی چنان در مقابل او قدرت می‌گیرند که در نهایت ضرباهنگ او را دچار گسستی جدی می‌کنند. برای مثال در روایت سوم از قصه «گلخندان» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۵: ۳۲-۶۹) یکی از سوژه‌های روایت زنی بدبخت و فقیر است که در همسایگی برادر شوهر و جاری ثروتمند خود زندگی می‌کند و هر روز به خاطر فقر و نداری، به نوعی از سوی جاری خود اذیت و تحقیر می‌شود اما این سوژه کوشش می‌کند با وجود تمام فاکتورهای گسست‌زایی چون نداری، گرسنگی، سختی معیشت، تحقیر و... ضرباهنگ روایی زندگی خود را حفظ کند. اما این تحقیر و آزار تا جایی بالا می‌گیرد که سوژه توان تحمل آن را ندارد و به همین سبب او و همسرش تصمیم می‌گیرد از آن خانه کوچ کند و به دنبال یک مکان آرام‌تری و زندگی بهتری برای خود باشند؛ به این ترتیب در نهایت این عامل تهدید کننده که سال‌ها سوژه با وجود آن به زندگی روزمره خود ادامه داده است، سبب گسست در این ضرباهنگ تکرار شونده در زندگی او می‌شود.

۴. نوسان ضرباهنگ در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی

نوسان ضرباهنگ، پاره دوم در روایت‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی است که در حقیقت گسترده‌ترین و اصلی‌ترین پاره معنایی در اینگونه روایت‌ها محسوب می‌شود؛ چرا که در این پاره است که سوژه فرایندی کنشی برنامه‌مدار یا بی‌برنامه‌ای را برای به دست آوردن ابژه‌ای ارزشی تعریف شده در پیش می‌گیرد تا به پیروی از آن، ضرباهنگ ثابت گذشته را زنده کند و یا یک ضرباهنگ ثابت جدیدی را برای روایت زندگی خود ایجاد کند؛ به این ترتیب پاره نوسان ضرباهنگ در روایت قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی، همان مرحله انجام فرایند کنشی برای تولید، تثبیت و تعمیر معنای داشتن است که نوسانی بودن آن، حاصل حرکت سوژه در فراز و نشیب‌هایی است که در طی آن ممکن است هر لحظه بر اساس مؤلفه‌های گوناگونی چون روابط احتمالی گوناگون با سایر سوژه‌ها و نیز روبه‌رو شدن با یک یا چند گونه رخداد احتمالی

عادی (اعم از رخدادهای عادی یاریگر و رخدادهای عادی مانع شونده) یا رخدادهای بنیادشکن (رخدادهایی که با تعریف، یک ابژه نقصانی دیگر را برای سوژه تعریف می‌کنند) هر لحظه ضرباهنگی متفاوت داشته باشد. به این ترتیب پاره نوسان ضرباهنگ در روایت قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش، آمیخته‌ای از مؤلفه‌هایی چون برنامه‌مداری یا بی‌برنامه‌گی فرایند کنشی، رخدادهای دوگانه‌ای چون: رخدادهای کنش - هدف و رخدادهای ابژه - هدف (که می‌توانند حاصل ارتباط با سایر سوژه‌ها و شخصیت‌ها باشد) است که هم‌آیی این مؤلفه‌ها، بی‌نظمی و آشفتگی خاصی را در ضرباهنگ روایت ایجاد می‌کند که بر پایه آن چهار رویکرد فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت، فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر، فرایند کنشی بی‌برنامه با افق معنایی ثابت و فرایند کنشی بی‌برنامه با افق معنایی متغیر را در این قصه‌ها ایجاد کرده است.

۱.۴ فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت

به گونه‌ای از فرایندهای کنشی در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی گفته می‌شود که نوعی برنامه‌ریزی بر آن حاکم است و سوژه قبل از ورود به فرایند کنشی برای خود یک برنامه نسبتاً روشن را طرح ریزی می‌کند و تلاش می‌کند که براساس آن پیش برود. به گفتار بهتر در فرایند کنشی برنامه‌مدار با سوژه‌ای روبه‌رو هستیم که می‌داند برای دست‌یابی به ابژه ارزشی خود چگونه عمل کند. به همین سبب این سوژه برای تصاحب، باز تصاحب یا حفظ ابژه‌اش سردرگم نمی‌ماند؛ اما نکته دیگر در مورد این فرایند کنشی این است که در این نوع از فرایند کنشی سوژه در مسیر فرایند کنشی خود دارای یک افق معنایی ثابت است؛ به این معنا که سوژه تا پایان فرایند کنشی خود ابژه‌ای را دنبال می‌کند که از ابتدا نسبت به آن احساس نقصان کرده است و در این مسیر دچار دگرگونی ابژه نمی‌شود و رخدادهایی که در این مسیر برای او رخ می‌دهند، رخدادهای کنش - هدف هستند که با ظهور خود کنش سوژه را یاری می‌کنند یا در مسیر آن ایجاد مانع می‌کنند. برای مثال در قصه «متل سیمرغ» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۶: ۲۱۴-۲۳۴) هنگامی که ملک محمد از برادران خود نارو می‌خورد و در چاه گرفتار می‌شود؛ بنابه توصیه نامزدش باید بر روی گردن قوچ سفید بپرد تا بر روی زمین بیاید و پس از آن به قصر پدر برگردد و ضمن رسوا کردن برادران و معرفی خود به عنوان یک قهرمان شایسته، با نامزدش ازدواج کند؛ اما سوژه به سبب یک اشتباه فردی بر گردن قوچ سیاه سوار می‌شود و هفت طبقه به زیر زمین می‌رود و به این

ترتیب این رخداد مانعی جدید را بر سر راه فرایند کنشی سوژه ایجاد می‌کند و او را از ابژه ارزشی‌اش دورتر می‌کند؛ ولی با این وجود، سوژه همچنان افق معنایی خود را به سوی ابژه تعریف شده‌اش در ابتدای روایت حفظ می‌کند و در نهایت پس از طی کردن یک فرایند کنشی پرمخاطره که شامل معامله آگاهانه با پادشاه هفت طبقه زیر زمین، کمک هدفمند به سیمرخ برای نجات جوجه‌ای او... می‌شود، در نهایت به ابژه خود دست پیدا می‌کند.

۲.۴ فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر

به گونه‌ای از فرایندهای کنشی در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی گفته می‌شود که بر مسیر آن‌ها نوعی برنامه‌ریزی حاکم است و سوژه پیش از ورود به فرایند کنشی می‌داند که چگونه ابژه‌اش را تصاحب، یا بازتصاحب و یا حفظ کند و بر اساس این برنامه مشخص فرایند کنشی خود را دنبال می‌کند اما تفاوت این گونه از فرایند کنشی با فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت این است که در این گونه از فرایند کنشی در مسیر کنشی سوژه رخدادهایی ابژه-هدف ظهور می‌کند که سبب می‌شود ابژه گذشته، ارزش خود را برای سوژه از دست بدهد و ابژه‌ای جدید برای او تعریف شود و براساس این ابژه جدید فرایندی کنشی جدید را آغاز کند که این دگرگونی فرایند کنشی سبب دگرگونی افق معنایی سوژه و حتی روابط او با سایر سوژه‌ها می‌شود؛ به گفتار بهتر در این نوع از فرایند کنشی، معنای «داشتن» برای سوژه در قالب یک ابژه دیگر معنا می‌شود و با دگرگونی ابژه، مسیر کنشی سوژه نیز دگرگون می‌شود؛ برای مثال در قصه «شاهزاده ابراهیم و فتنه خون‌ریز» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۶: ۳۹-۴۷) شاهزاده خانمی به نام «فتنه خون‌ریز» وجود دارد که به سبب دیدن یک خواب که در آن آهوئی بوده است که جفتش در کمال ناخوانمردی او را رها کرده است؛ پس از بیداری سوژه دچار خشم می‌شود که این حالت درونی، ابژه‌ای انتزاعی به نام «انتقام» برای او تعریف می‌کند که در ادامه نسبت به آن ابژه، احساس نقصان از نوع ایجابی می‌کند که همین امر سبب می‌شود که بر اساس یک برنامه مشخص، از آن پس تمام خواستگاری‌هایش را بکشد؛ این روند ادامه می‌یابد تا اینکه شاهزاده‌ای به نام «ابراهیم» شیفته او می‌شود و پس از آگاهی از علت کنش بی‌رحمانه فتنه خون‌ریز، با کمک یک پیرزن نقشه‌ای می‌کشد که بر اساس تصاویر روی دیوار حمام، فتنه خون‌ریز را متقاعد کند که جفتش در آن خواب، او را رها نکرده است، بلکه خودش در جای دیگر گرفتار شده است؛ فتنه خون‌ریز با دیدن این تصاویر ناگهان از نظر روحی دگرگون می‌شود و در این حالت از

کشتارهای گذشته پشیمان می‌شود و در این هنگام ابژه انتزاعی کاملاً متضاد با ابژه گذشته، به نام «جبران بدی» برای او تعریف می‌شود که همین سبب می‌شود که تا یک فرایند کنشی برنامه‌مدار را برای جبران گذشته درپیش بگیرد و به این شکل افق معنایی سوژه با دگرگونی ابژه او تغییر می‌کند.

۳.۴ فرایند کنشی بی‌برنامه با افق معنایی ثابت

به نوعی از فرایند کنشی گفته می‌شود که در آن سوژه به سبب قرار گرفتن ناگهانی در حالت سلبی (از دست دادن چیزی)، ایجابی یا احساس خطر نقصان سلبی (خطر از دست دادن چیزی) نسبت به یک ابژه، توانایی برنامه‌ریزی روشن برای انجام فرایند کنشی را ندارد و در این حالت، بدون هیچ برنامه مشخصی، سفر یا کنشی را آغاز می‌کند؛ به گفتار بهتر در فرایند کنشی بی‌برنامه، شدت گسست چنان سوژه را شکه می‌کند که نمی‌داند چکاری انجام دهد و به این دلیل، بدون هیچ نقشه راه مشخصی، در روایت پیش می‌رود و در این راه معمولاً رخدادهای احتمالی برای او راهگشا خواهند بود؛ اما نکته مهم در مورد این گونه فرایند کنشی این است که با وجود بی‌برنامگی سوژه تا پایان فرایند کنشی ابژه خود را تغییر نمی‌دهد و افق معنایی او ثابت می‌شود؛ به گفتار دیگر در اینگونه از فرایند کنشی سوژه یک فرایند کنشی را آغاز می‌کند که فاقد هر گونه برنامه‌مداری است اما سوژه در این مسیر کنشی که بیش از هر چیز بر پایه رخدادهای بنا شده است دچار تغییر ابژه نمی‌شود و سوژه تنها چیزی که می‌داند این است که یک ابژه را باید تصاحب، بازتصاحب یا حفظ کند. برای مثال در قصه «ابراهیم گاو چران» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴ الف: ۱۲۷-۱۳۷)، «ابراهیم گاو چران» پس از دیدن یک خواب بدون هیچ برنامه مشخصی، سفری را آغاز می‌کند تا تعبیر خواب خود را پیدا کند. سوژه بدون هیچ برنامه و مقصد مشخصی حرکت می‌کند، اما در میانه این فرایند کنشی بر اساس یک رخداد ناگهانی و به شکل اتفاقی با دختر پادشاه که قرار بود با معشوق خود فرار کند، همراه و همسر می‌شود و هر دو در شهری دیگر ساکن می‌شوند و پس از یک سلسله رویداد در نهایت به مقام پادشاهی می‌رسد و خواب او اینگونه تعبیر می‌شود. به این ترتیب سوژه در این روایت ابژه‌ای دارد که می‌خواهد آن را تصاحب کند اما چگونگی دستیابی به آن را نمی‌داند و بدون هیچ برنامه‌ای عازم سفر می‌شود تا این که یک رخداد سبب می‌شود که خواب سوژه در قالب پادشاه شدن تعبیر شود.

۴.۴ فرایند کنشی بی‌برنامه با افق متغیر

به نوعی از فرایند کنشی گفته می‌شود که در آن سوژه به سبب قرار گرفتن ناگهانی در حالت سلبی، ایجابی یا احساس خطر نقصان نسبت به یک ابژه خاص، بدون هیچ برنامه مشخصی، سفر یا کنشی را آغاز می‌کند و چنان شُکه می‌شود که نمی‌داند چکاری انجام دهد و به این دلیل، بدون هیچ نقشه راه مشخصی، در روایت پیش می‌رود تا بر اساس رخدادها، ابژه‌ای را که در جریان گسست ضرباهنگ برای او تعریف شده است، تصاحب، باز تصاحب یا حفظ کند. اما در ادامه روایت برای او رخداد یا رخداده‌هایی ابژه - هدف ایجاد می‌شود که سبب می‌شود ابژه گذشته برای او ارزش خود را از دست بدهد و در مقابل آن، ابژه‌ای جدید برای او تعریف می‌شود و سوژه براساس این ابژه جدید فرایندی کنشی جدید را آغاز کند که این دگرگونی فرایند کنش سبب دگرگونی افق معنایی سوژه و حتی روابط او با سایر سوژه‌ها می‌شود؛ به این ترتیب در اینگونه از فرایند کنشی سوژه نه تنها برنامه‌ای برای ابژه خود ندارد بلکه در ادامه دچار دگرگونی ابژه هم می‌شود برای مثال: برای مثال در «سنگ‌صبور» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴: ۳۱۹-۳۲۴) دختری وجود دارد که در کنار پدر و مادرش دارای یک زندگی عادی است، اما روزی در کنار آب‌انبار صدایی می‌شنود که به او می‌گوید که تو با یک مرده عروسی می‌کنی، بعد از آن این اتفاق دوباره دیگر هم تکرار می‌شود و دختر تصمیم می‌گیرد برای دوری از این سرنوشت شوم همراه خانواده‌اش بدون هیچ برنامه یا مقصد مشخصی، از آنجا برود، به همین سبب سوژه سفری را آغاز می‌کند، اما در میانه اتفاق جدیدی رخ می‌دهد و سوژه در قلعه‌ای وارد می‌شود که در آنجا همه مایحتاج زندگی حاضر است و در آنجا تابوتی وجود دارد که یک جوان در آن خوابیده است که چهل سوزن در پیکرش فرو رفته است و یک کتاب بالای سر این جوان است که روی آن از زبان جوان نوشته شده است که: «هر کسی در مدت چهل روز، روزی یک سوزن را از بدن من در بیاورد، چهلمین روز من زنده می‌شوم و او را به زنی می‌گیرم و آن دختر زندگی خوبی با من خواهد داشت» به این ترتیب این اتفاق جدید ابژه‌ای جدید با افق معنایی جدید را که همان ازدواج با مرد جوان است را برای سوژه تعریف می‌کند و ابژه گذشته که همان «حفظ خود از یک سرنوشت شوم» است، اهمیت و جایگاه خود را برای سوژه از دست می‌دهد.

۵. پایان نوسان ضرباهنگ در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی

پاره نوسان یا آشوب ضرباهنگ، هر چقدر هم طولانی و پرفراز و نشیب باشد، سرانجام به جایی ختم می‌شود که در آن یا سوژه بر اساس کنش مستقیم خود یا رخدادی ناگهانی که هم‌سو با کنش و افق معنایی او است، ابژه خود را تصاحب، باز تصاحب یا حفظ می‌کند و یا این که بر اساس یک رخداد که در تقابل با کنش و افق معنایی او قرار می‌گیرد، از داشتن آن ابژه برای همیشه محروم می‌شود و در این هنگام است که سوژه از کنش باز می‌ایستد و به پیروی از آن نوسان ضرباهنگ هم برای او به پایان می‌رسد؛ به این ترتیب این مرحله را که می‌توان در اصطلاح «پایان نوسان» نامید که این پایان نوسان ضرباهنگ در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی همواره بر اساس یکی از سه مؤلفه: کنش مستقیم سوژه، رخداد هم‌سو با کنش سوژه و رخداد در تقابل با کنش سوژه شکل می‌گیرد.

۱.۵ پایان نوسان ضرباهنگ بر اساس کنش سوژه‌ها

پایان نوسان بر اساس کنش مستقیم سوژه در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی در حقیقت به گونه‌ای از پایان یافتن نوسان ضرباهنگ گفته می‌شود که بر پایه آن، سوژه پس از انجام یک فرایند کنش و با وجود تمام فراز و نشیب‌های ایجاد شده در پاره نوسان ضرباهنگ، موفق می‌شود بر اساس کنش مستقیم، ابژه ارزشی خود را تصاحب، باز تصاحب یا حفظ کند و اینگونه به نوسان ایجاد شده در ضرباهنگ زندگی خاتمه دهد. برای مثال در قصه «پسر خارکن» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۶: ۴۱۳-۴۱۹) پسر خارکنی وجود دارد که عاشق دختر پادشاه شده است و پادشاه برای رد کردن او، شرط سختی تعیین می‌کند و پسر پس از کوشش فراوان به شرط پادشاه عمل می‌کند و دختر پادشاه را به دست می‌آورد و اینگونه با کنش خود به نوسان ضرباهنگ در زندگی روایش پایان می‌دهد.

۲.۵ پایان نوسان ضرباهنگ رخدادهای هم‌سو با کنش سوژه

در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش، پایان پاره نوسان ضرباهنگ، می‌تواند گذشته از کنش مستقیم سوژه، حاصل یک رخداد هم‌سو با فرایند کنشی سوژه باشد؛ به گفتار بهتر گاهی سوژه‌ها در این قصه‌ها فرایندی کنشی را در پیش می‌گیرند، اما این فرایند کنشی در یک قدمی دستیابی به ابژه یا ایجاد امنیت کامل برای حفظ ابژه با سدی روبه‌رو می‌شود که می‌تواند حاصل هر چیزی باشد و کنش سوژه با هر رویکردی که باشد، نمی‌تواند از آن سد عبور

کند ولی سوژه مدام راه‌های گوناگونی برای عبور از آن امتحان می‌کند؛ اما ناگهان یک رخداد هم‌سو با کنش سوژه روی می‌دهد که سوژه در شکل‌گیری آن هیچ نقشی ندارد و همین رخداد مانع یا موانع را از پیش‌روی فرایند کنشی سوژه برمی‌دارد و او را به آن چیزی که می‌خواهد، می‌رساند. برای مثال در قصه «اقبال و زمرد شاه» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴ الف: ۲۶۳-۲۶۹) «زمرد شاه» که ناگهان اقبال از او برمی‌گردد و همه چیز خود را از دست می‌دهد، ناچار می‌شود که از ملک خود کوچ کند، اما در ادامه به شهری وارد می‌شود و بر اساس یک رخداد دوباره شاه می‌شود و همه آنچه را که از دست داده بود را به دست می‌آورد.

۳.۵ پایان نوسان ضرباهنگ بر اساس رخداد‌های در تقابل با کنش سوژه

پایان نوسان ضرباهنگ بر اساس رخداد‌های در تقابل با فرایند کنشی سوژه در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی، درست در نقطه مقابل رویکرد رخداد‌های هم‌سو با فرایند کنشی قرار دارد؛ چرا که در این گونه پایان نوسان ضرباهنگ در قصه‌ها، با سوژه‌ای روبه‌رو هستیم که فرایندی کنشی را طی کرده است که بر اساس آن یا در یک قدمی ابژه به دست آوردن ابژه یا حفظ کردن نهایی آن قرار دارد و یا حتی ابژه را به دست آورده است؛ اما ناگهان در عین ناباوری رخدادی در تقابل با فرایند کنشی او رخ می‌دهد که همین رخداد او را برای همیشه از داشتن ابژه ارزشیش محروم می‌کند و یا حتی گذشته از محروم کردن همیشگی او از ابژه؛ سبب مرگ و نابودی او نیز می‌شود. برای مثال در قصه «روباہ و گرگ» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۶: ۱۲۱-۱۲۵) گرگی که می‌خواهد از روباه انتقام بگیرد، بر اساس رخدادی که حاصل کنش روباه است شکست می‌خورد و جان خود را نیز بر سر این کار از دست می‌دهد.

۶. پاره سوم ضرباهنگ در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی

پاره سوم ضرباهنگ در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی در حقیقت به آن بخش از روایت سوژه‌ها گفته می‌شود که در آن سوژه یا ابژه ارزشیش را به دست آورده است یا از داشتن آن برای همیشه محروم شده است و یا در راه به دست آوردن یا حفظ آن جان خود را از دست داده است که به هر حال با این رخدادها نوعی آرامش یا ایستایی در زندگی روایی سوژه حاکم شود و زندگی سوژه در صورت زنده ماندن و با توجه به نتیجه فرایند کنشی، دارای گونه‌ای از ضرباهنگ تثبیت شده می‌شود که همواره در قالب یکی از چهار مورد ضرباهنگ جدید مثبت، ضرباهنگ جدید منفی، بازگشت به ضرباهنگ گذشته و ایست ضرباهنگ جای می‌گیرد.

۱.۶ ضرباهنگ جدید مثبت در زندگی روایی سوژه‌ها

ایجاد ضرباهنگ جدید مثبت در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی زمانی اتفاق می‌افتد که سوژه در انجام فرایندی کنشی که برای تصاحب یک ابژه آغاز کرده است، بر اساس کنش مستقیم خود یا یک رخداد مثبت هم‌سو موفق می‌شود که ابژه‌ای را که هرگز آن را نداشته است، تصاحب کند و بر اساس همین موفقیت (افزوده شدن چیزی جدید به زندگی او) یک ضرباهنگ جدید مثبت را در زندگی خود تثبیت کند؛ به گفتار بهتر ایجاد ضرباهنگ جدید مثبت در زندگی سوژه‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که سوژه با تصاحب ابژه ارزشی خود به سطح بالاتر یا بهتری از زندگی گذشته خود دست پیدا می‌کند و زندگی جدیدی را بر اساس این سطح بالاتر و بهتر آغاز می‌کند. برای مثال در قصه «تعبیر خواب» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴ الف: ۱۳۷-۱۴۷) چوپان جوانی که یک خواب دیده است برای دریافتن تعبیر خوابش فرایندی کنشی را آغاز می‌کند که در نهایت پس از یک زنجیره از رخدادها بر تخت پادشاهی می‌نشیند و پس از آن با یک ضرباهنگ جدید مثبت که کیفیتی بسیار فراتر از ضرباهنگ ابتدای روایت دارد، برای همیشه به زندگی خود ادامه می‌دهد.

۲.۶ ضرباهنگ ضرباهنگ جدید منفی در زندگی روایی سوژه‌ها

شکل‌گیری ضرباهنگ جدید منفی در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش درست نقطه مقابل ضرباهنگ مثبت جدید در این قصه‌ها است؛ چرا که در این گونه ضرباهنگ، فرایند کنشی سوژه برای حفظ یا بازتصاحب ابژه با شکست مواجه می‌شود و یا این که سوژه در فرایند کنشی که برای تصاحب یک ابژه در پیش گرفته است، نه تنها موفق نشده، بلکه در چیزهایی را نیز از دست داده است که در همه این موارد زندگی سوژه بر اساس این شکست‌ها و سقوط به سطح پایین‌تری از زندگی نسبت به ابتدای روایت، دارای یک ضرباهنگ جدید منفی خواهد بود. برای مثال در قصه «حسن کل» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴ ب: ۵۹-۶۵) زنی که با مردی جز شوهرش ارتباط دارد هنگامی که نسبت به آشکار شدن رازش از سوی خواهرزاده شوهرش احساس خطر می‌کند، فرایندی کنشی را آغاز می‌کند تا خواهرزاده شوهر را فریب دهد اما در نهایت نه تنها موفق نمی‌شود، بلکه دوست نابکار او کشته می‌شود و او مجبور می‌شود تمام پول‌هایش را به عنوان حق‌السکوت به خواهرزاده شوهر بدهد و در پایان با افشای رازش، برای همیشه جایگاه خود را نزد شوهر و دیگران از دست می‌دهد و

طرد می‌شود؛ به این ترتیب این سوژه با ضرباهنگی جدید، اما منفی به زندگی خود برای همیشه ادامه می‌دهد.

۳.۶ ایست ضرباهنگ در زندگی روایی سوژه‌ها

ایست ضرباهنگ در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی در حقیقت زمانی اتفاق می‌افتد که یک سوژه در مسیر فرایند کنشی خود که برای تصاحب، بازتصاحب یا حفظ ابژه در پیش گرفته است، در تقابل با سوژه‌های دیگر یا بروز یک رخداد ناگهانی، جان خود را از دست می‌دهد و در این حالت دیگر سوژه‌ای وجود ندارد که پس از پایان نوسان ضرباهنگ، دارای یک ضرباهنگ باشد. برای مثال در قصه «گلخندان» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۵: ۱۹-۲۹) خاله «گلخندان» که می‌خواهد دخترش را جای گلخندان جا بزند در پایان روایت پس از رو شدن دستش، به دست پسر پادشاه کشته می‌شود و اینگونه ضرباهنگ زندگی او برای همیشه دچار ایست می‌شود.

۴.۶ بازگشت ضرباهنگ گذشته به زندگی سوژه‌ها

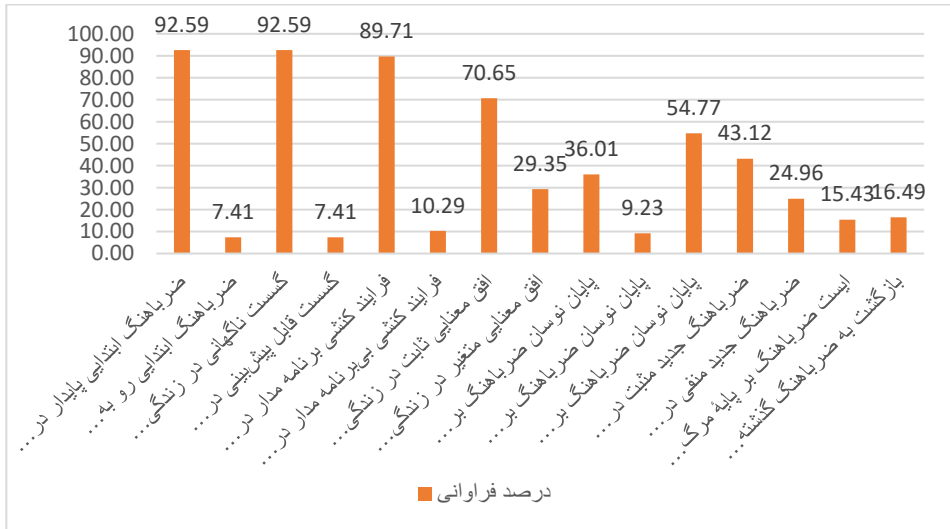
بازگشت ضرباهنگ گذشته به زندگی سوژه در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی بررسی شده در این پژوهش به معنای ادامه زندگی روزمره سوژه بر اساس ضرباهنگ گذشته‌ای است که سوژه پیش از گسست اولیه یا تعریف دوباره ابژه یا نقصان، آن را در زندگی خود داشته است و معمولاً در دو حالت این بازگشت به ضرباهنگ گذشته در این قصه‌ها اتفاق می‌افتد که در حالت نخست سوژه‌ای که بر اثر یک رخداد ابژه‌ای را از دست داده است یا نسبت به از دست دادن آن احساس خطر کرده است، پس از طی یک فرایند کنشی موفق می‌شود آن ابژه را بازتصاحب یا حفظ کند و این گونه دوباره ضرباهنگ گذشته بدون هیچ کم و کاستی به زندگی او باز می‌گردد و در حالت دوم یک سوژه برای تصاحب یک ابژه که هرگز آن را نداشته است یک فرایند کنشی را آغاز می‌کند اما در پایان سوژه در این فرایند کنشی شکست می‌خورد و پس از ناامیدی از تصاحب این ابژه به زندگی و ضرباهنگ گذشته خود باز می‌گردد؛ البته در این مورد این نکته نیز قابل ذکر است که این تعریف برای سوژه‌هایی که دچار دگرگونی در افق معنایی می‌شوند نیز صادق است؛ چرا که دگرگونی در افق معنایی برای یک سوژه سبب می‌شود که همه رویدادهای پیش از گسست دوم به مثابه یک ضرباهنگ ابتدایی برای او محسوب شوند. برای

مثال در قصه «سه عاشق» (انجوی شیرازی، ۱۳۹۴ الف: ۴۳-۴۷) دو برادری که عاشق ختر عموی خود هستند در رقابت با برادر سوم خود شکست می‌خورند و پس از این شکست به زندگی گذشته خود بازمی‌گردند.

جدول ۱. فراوانی گونه‌های پاره‌های سه‌گانه و حلقه‌های گسست و پایان نوسان در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های

عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی

فراوان	مؤلفه‌های متغیر پاره‌ها و حلقه‌های گسست و پایان نوسان در زندگی روایی سوژه‌ها
۶۱۲	ضربانگ ابتدایی پایدار در زندگی روایی سوژه‌ها
۴۹	ضربانگ ابتدایی رو به ناپایداری در زندگی روایی سوژه‌ها
۶۱۲	گسست ناگهانی در زندگی روایی سوژه‌ها
۴۹	گسست قابل پیش‌بینی در زندگی روایی سوژه‌ها
۵۹۳	فرایند کنشی برنامه مدار در زندگی روایی سوژه‌ها
۶۸	فرایند کنشی بی‌برنامه مدار در زندگی روایی سوژه‌ها
۴۶۷	افق معنایی ثابت در زندگی روایی سوژه‌ها
۱۹۴	افق معنایی متغیر در زندگی روایی سوژه‌ها
۲۳۸	پایان نوسان ضربانگ بر پایه رخداد منفی
۶۱	پایان نوسان ضربانگ بر پایه رخداد مثبت
۳۶۲	پایان نوسان ضربانگ بر پایه کنش سوژه
۲۸۵	ضربانگ جدید مثبت در زندگی روایی سوژه
۱۶۵	ضربانگ جدید منفی در زندگی روایی سوژه
۱۰۲	ایست ضربانگ بر پایه مرگ سوژه
۱۰۹	بازگشت به ضربانگ گذشته در زندگی روایی سوژه

نمودار ۱. درصد فراوانی مؤلفه‌های متغیر در پاره‌های سه‌گانه و حلقه‌های گسست و پایان نوسان در زندگی روایی سوژه‌های قصه‌های عامیانه کوتاه ایران انجوی شیرازی

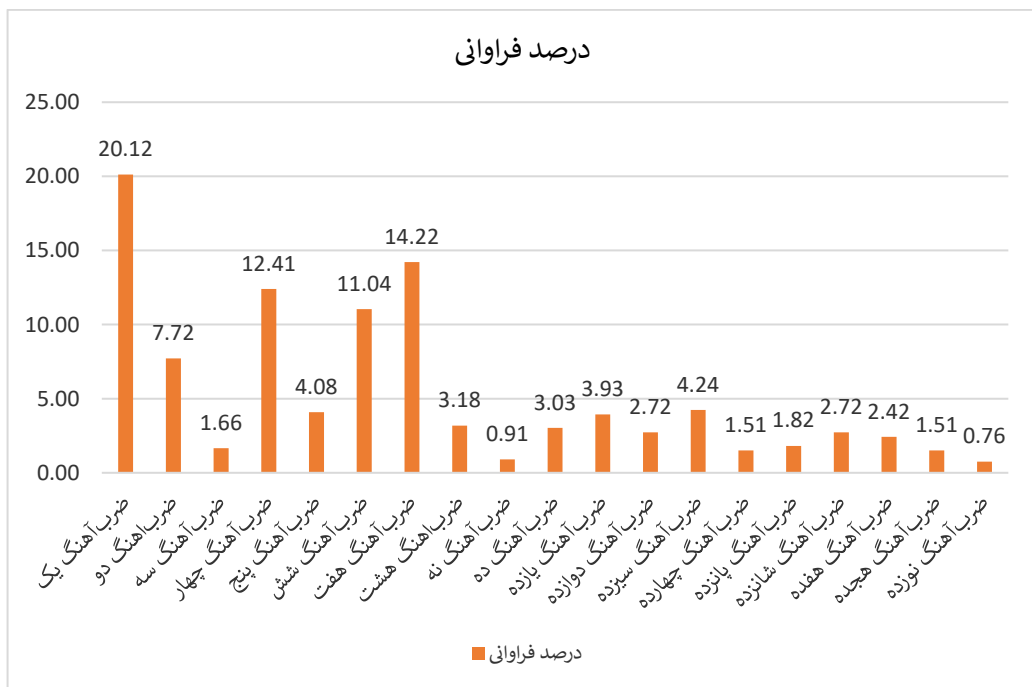
جدول ۲. فراوانی خرده‌الگوهای ضرباهنگی که از دل الگوی مادر (ضرباهنگ مادر) در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی کشف شده است و براساس نام‌گذاری ضرباهنگ شماره ۱ تا ۱۹ از هم تمایز شده‌اند.

نامها	گونه‌های خرده‌الگوهای ضرباهنگی که از دل الگوی ضرباهنگ مادر در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی کشف شده‌اند	بسامد
ضرباهنگ ۱	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس کنش سوژه- ضرباهنگ جدید مثبت	۱۳۳
ضرباهنگ ۲	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس کنش سوژه- بازگشت به ضرباهنگ گذشته	۵۱
ضرباهنگ ۳	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس رخداد مثبت- بازگشت به ضرباهنگ گذشته	۱۱
ضرباهنگ ۴	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس رخداد منفی- ایست ضرباهنگ	۸۲
ضرباهنگ ۵	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس رخداد منفی- بازگشت به ضرباهنگ گذشته	۲۷
ضرباهنگ ۶	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت- براساس رخداد منفی- ضرباهنگ جدید منفی	۷۳
ضرباهنگ ۷	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر- براساس کنش سوژه- ضرباهنگ جدید مثبت	۹۴
ضرباهنگ ۸	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر- براساس کنش سوژه- بازگشت به ضرباهنگ گذشته	۲۱
ضرباهنگ ۹	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر- براساس رخداد مثبت- بازگشت به ضرباهنگ گذشته	۶
ضرباهنگ ۱۰	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر- براساس رخداد منفی- ایست ضرباهنگ	۲۰
ضرباهنگ ۱۱	ضرباهنگ پایدار- گسست ناگهانی- برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر- براساس رخداد منفی- ضرباهنگ جدید منفی	۲۶

۱۸	ضربانگ پایدار-گسست ناگهانی-بی‌برنامه با افق معنایی ثابت-براساس کنش سوژه-ضربانگ جدید مثبت	ضربانگ ۱۲
۲۸	ضربانگ پایدار-گسست ناگهانی-بی‌برنامه با افق معنایی ثابت-براساس رخداد مثبت-بازگشت به ضربانگ گذشته	ضربانگ ۱۳
۱۰	ضربانگ پایدار-گسست ناگهانی-بی‌برنامه با افق معنایی ثابت-براساس رخداد منفی-ضربانگ جدید منفی	ضربانگ ۱۴
۱۲	ضربانگ پایدار-گسست ناگهانی-بی‌برنامه با افق معنایی متغیر-براساس کنش سوژه-ضربانگ جدید مثبت	ضربانگ ۱۵
۱۸	ضربانگ رو به ناپایداری-گسست قابل پیش‌بینی-برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت-براساس کنش سوژه-ضربانگ جدید مثبت	ضربانگ ۱۶
۱۶	ضربانگ رو به ناپایداری-گسست قابل پیش‌بینی-برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت-بازگشت به ضربانگ گذشته	ضربانگ ۱۷
۱۰	ضربانگ رو به ناپایداری-گسست قابل پیش‌بینی-برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر-براساس کنش سوژه-ضربانگ جدید مثبت	ضربانگ ۱۸
۵	ضربانگ رو به ناپایداری-گسست قابل پیش‌بینی-برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر-براساس کنش سوژه-بازگشت به ضربانگ گذشته	ضربانگ ۱۹

درصد فراوانی

نمودار (۲) درصد فراوانی خرده‌الگوهای ضربانگی که از دل الگوی مادر (ضربانگ مادر) در قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی کشف شده است و براساس نام‌گذاری ضربانگ شماره ۱ تا ۱۹ از هم متمایز شده‌اند.

۷. نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش، با توجه به آمارها و درصدهای ارائه شده در جدول‌های یک و دو و نیز نمودارهای یک و دو، که حاصل بررسی ۶۶۱ سوژه در ۲۰۱ قصه از مجموعه چهار جلدی قصه‌های عامیانه کوتاه ایرانی انجوی شیرازی است، نشان می‌دهد که سیر روایی زندگی تمام سوژه‌ها در این قصه‌ها از دیدگاه نشانه-معناشناسی در روایت‌های کلاسیک، از یک الگوی ضرباهنگ مادر پیروی می‌کنند که این الگوی ضرباهنگ مادر از سه پاره ضرباهنگ ابتدایی، نوسان ضرباهنگ و ضرباهنگ پایانی تشکیل شده است که میان این سه پاره، به ترتیب دو حلقه گسست‌زا و پایان نوسان ضرباهنگ قرار می‌گیرد که هر کدام از این پنج قسمت، دارای متغیرهای گوناگونی است؛ بر همین پایه یافته‌های این پژوهش در مورد متغیرهای گوناگون در الگوی ضرباهنگ مادر نشان می‌دهد که در این قصه‌ها سوژه‌ها در ابتدای روایت (پاره نخست) یا دارای یک ضرباهنگ ابتدایی پایدار عادی هستند و یا با توجه به وجود یک عامل تهدید کننده در زندگی خود، دارای یک ضرباهنگ ابتدایی رو به ناپایداری هستند که این دو رویکرد به ترتیب سبب شکل‌گیری دو ماهیت گسست بر پایه رخداد ناگهانی و گسست بر پایه رخداد قابل پیش‌بینی در این روایت‌ها شده است که در این بین ضرباهنگ ابتدایی پایدار عادی و گسست بر پایه رخداد ناگهانی بیشترین بسامد را در این قصه‌ها داشته است؛ اما پاره نوسان ضرباهنگ در زندگی روایی تمامی این سوژه‌ها بر پایه دو مؤلفه برنامه‌مداری یا بی‌برنامگی در فرایند کنشی و نیز ثبات یا عدم ثبات در افق معنایی (ابژه)، دارای چهار رویکرد خاص فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت، فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر، فرایند کنشی بی‌برنامه با افق معنایی ثابت و فرایند کنشی بی‌برنامه با افق معنایی متغیر است که در میان آن‌ها فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند؛ اما نوسان ضرباهنگ در زندگی روایی سوژه‌ها همواره بر پایه یکی از سه متغیر پایان نوسان ضرباهنگ بر اساس کنش سوژه، رخداد مثبت و یا یک رخداد منفی پایان می‌یابد که این بخش از روایت حلقه دوم مطرح در الگوی ضرباهنگ مادر در زندگی روایی این سوژه‌ها محسوب می‌شود؛ اما پاره سوم ضرباهنگ در زندگی روایی این سوژه‌ها بر اساس سه مؤلفه تصاحب یا عدم تصاحب، بازتصاحب یا عدم بازتصاحب؛ حفظ یا عدم حفظ ابژه و یا مرگ سوژه دارای چهار رویکرد متغیر شامل ضرباهنگ جدید مثبت در زندگی روایی سوژه، ضرباهنگ جدید منفی در زندگی

روایی سوژه، بازگشت به ضرباهنگ گذشته در زندگی روایی سوژه و ایست ضرباهنگ بر پایه مرگ سوژه می‌شود. به این ترتیب در این قصه‌ها متغیرهای گوناگونی وجود دارد که آمدن آن‌ها در کنار یکدیگر در در سیر روایی زندگی ۶۶۱ سوژه حاضر در این قصه‌ها، ۱۹ گونه خرده‌ضرباهنگ را ایجاد کرده است که در این پژوهش بر پایه اعداد یک تا نوزده شماره گذاری شده‌اند که در میان آن‌ها ضرباهنگ شماره یک که شامل مؤلفه‌هایی چون: ضرباهنگ ابتدایی عادی پایدار-گسست ناگهانی-فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی ثابت-پایان نوسان ضرباهنگ براساس کنش سوژه-ضرباهنگ جدید مثبت با فراوانی ۱۳۳ مورد و ضرباهنگ شماره ۱۹ که شامل مؤلفه‌هایی چون: ضرباهنگ ابتدایی رو به ناپایداری-گسست قابل پیش‌بینی-فرایند کنشی برنامه‌مدار با افق معنایی متغیر-پایان نوسان ضرباهنگ براساس کنش سوژه-بازگشت به ضرباهنگ گذشته است، با فراوانی ۵ موردی کمترین میزان فراوانی را در این روایت‌ها به خود اختصاص داده است.

منابع فارسی

- ابراهیمی، سید رضا و مریم سلطان بیاد (۱۳۹۸). «بازتاب داستان‌های خراسان در برساخت هویتی سوژه در روایت‌های ادبیات مهاجر ایران». *فرهنگ و ادبیات عامه*، ۷(۳۰)، ۲۷-۴۹.
- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۹۴الف)، *گل بومادران*. تهران: امیرکبیر.
- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۹۴ب). *عروسک سنگ صبور*. تهران: امیرکبیر.
- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۹۵)، *دختر نارنج و ترنج*. تهران: امیرکبیر.
- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۹۶). *گل به صنوبر چه کرد*. تهران: امیرکبیر.
- معین، مرتضی بابک (۱۳۹۴). *معنا به مثابه تجربه زیسته*. تهران: نشر سخن.
- معین، مرتضی بابک (۱۳۹۶). *ابعاد گمشده معنا در نشانه‌شناسی روایی کلاسیک؛ (نظام معنایی تطبیقی یا رقص در تعامل)*. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی (آموزش انقلاب اسلامی).
- رحیمی، جعفر و حمیدرضا شعیری (۱۳۸۹). «از ابر سوژه تا ناسوژ». *نقد زبان و ادبیات خارجی*. ۲(۴)، ۱-۱۸.
- شعیری، حمیدرضا (۱۳۸۴). «مطالعه فرایند تنشی گفتمان ادبی». *پژوهش زبان‌های خارجی*. شماره ۲۵، ۲۰۴-۱۸۷.

شعیری، حمیدرضا (۱۳۹۰). «نشانه-معناشناسی گرمسی و پساگرمسی، مکتب پاریس و تحولات آن». نامه نقد، ۲(۴)، ۵۱-۳۳.

شعیری، حمیدرضا (۱۳۹۵). نشانه-معناشناسی ادبیات. تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.

شعیری، حمیدرضا (۱۳۹۶). تجزیه و تحلیل نشانه-معناشناختی گفتمان. تهران: انتشارات سمت.

شعیری، حمیدرضا (۱۳۹۷). نشانه‌شناسی دیداری، نظریه و کاربرد. تهران: سخن.

شعیری، حمیدرضا (۱۳۹۷). مبانی معناشناس نوین. تهران: انتشارات سمت.

شیری، قهرمان؛ مهری، بهروز؛ سید آرمان حسینی آباریکی (۱۳۹۱). از لاکان تا مولانا: نگاهی

لاکانی به سیر رشد روانی سوژه در آرای مولانا. ادبیات عرفانی. ۳(۶)، ۱۰۰-۸۱.

عباسی، علی (۱۳۹۵). نشانه‌شناسی روایی مکتب پاریس. تهران: مرکز چاپ و نشر دانشگاه شهید بهشتی، تهران

عباسی، علی (۱۳۹۶). روایت‌شناسی کاربردی. تهران: مرکز چاپ و نشر دانشگاه شهید بهشتی، تهران

عباسی، علی، یارمند، هانیه (۱۳۹۰). عبور از مربع معنایی به مربع تنشی: بررسی نشانه معناشناسی ماهی سیاه کوچولو. پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی، شماره ۳، ۱۷۲-۱۴۷.

کریمی، فرزاد و سعید حسام پور (۱۳۹۷). «تقابل زیست-جهان سوژه در چند داستان مدرن و

پسامدرن فارسی». کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی، ۱۸(۳۵)، ۱۴۲-۱۲۱.

کریمی، فرزاد (۱۳۹۶). تحلیلی بر سوژه پسامدرن با مرور تطبیقی بر سیر نظریه‌های فلسفی و ادبی

معاصر. نقد و نظریه ادبی. ۲(۴)، ۱۶-۵.

کریمی، فرزاد (۱۳۹۷). تحلیل سوژه در ادبیات داستانی پسامدرنیسم. تهران: نشر روزنه.

گرمس، الزیر ژولین (۱۳۹۸). نقصان معنا. ترجمه حمیدرضا شعیری. تهران: نشر خاموش.

وحیدنژاد، محمد (۱۳۹۴). تأملی بر سوژه ژاک لکان در بستر دگردیسی یا تکامل زبان.

پژوهش‌های زبان و ادب فرانسه، ۲(۴)، ۱۲۰-۹۳.

References

- Ebrahimi, S. R., & Sultan Bayad, M. (2019). "Reflection of stories of Khorasan in the construction of the subject's identity in narratives of Iranian immigrant literature". *Popular culture and literature*, 7(30), 27-49. [In Persian]
- Anjovi Shirazi, S. A. (2015a). *Gol-e Boumadaran*. Tehran: Amir Kabir.

- Anjovi Shirazi, S. A. (2015B). *Arousak and Sang-e Sabour*. Tehran: Amir Kabir. [In Persian]
- Anjovi Shirazi, S. A. (2016), *Dokhtar-e Narenj and Toranj*. Tehran: Amir Kabir. [In Persian]
- Anjovi Shirazi, S. A. (2017). *Gol ba Senowbar Che Kard?* Tehran: Amir Kabir. [In Persian]
- Moin, M. B. (2015). *Meaning as a lived experience*. Tehran: Sokhon Publishing House. [In Persian]
- Moin, M. B. (2017). *The missing dimensions of meaning in classical narrative semiotics; (semantic system of adaptation or dance in interaction)*. Tehran: Scientific and Cultural Publishing Company (Education of the Islamic Revolution). [In Persian]
- Rahimi J., & Shairi H. (2010). "From the super-subject to the super-subject". *Criticism of foreign language and literature*, 2(4), 1-18. [In Persian]
- Shairi, H. (2005). "Study of the tension process of literary discourse". *Foreign language research*. No. 25, 204-187. [In Persian]
- Shairi, H. (2018). "Sign - Gramscian and post-Gramscian semantics, Paris school and its developments". *Naqd Letter*, 2(4), 33-51. [In Persian]
- Shairi, H. (2016). *Sign-semantics of literature*. Tehran: Tarbiat Modares University Press. [In Persian]
- Shairi, H. (2017). *Semiotic-semantic analysis of discourse*. Tehran: Samit Publications. [In Persian]
- Shairi, H. (2018). *Visual semiotics, theory, and application*. Tehran: Sokhn. [In Persian]
- Shairi, H. (2018). *Basics of modern semantics*. Tehran: Samit Publications. [In Persian]
- Shiri, Gh., Mehri, B., & Hosseini Abbariki, S. A. (2012). From Lacan to Rumi: (Lacan's view of the psychological development of the subject according to Rumi). *Mystical literature*. 3(6), 81-100. [In Persian]
- Abbasi, A. (2016). *Paris school narrative semiotics*. Tehran: Publishing Center of Shahid Beheshti University. [In Persian]
- Abbasi, Ali (2017). *Applied narratology*. Tehran: Publishing Center of Shahid Beheshti University. [In Persian]
- Abbasi, A., & Yarmand, H. (2019). Passing from a semantic square to a tense square: Examining the semantics of the little black fish". *Comparative Language and Literature Researches*. 3, 147-172. [In Persian]

- Karimi, F., & Hosampour, S. (2018). "The life-world contrast of the subject in some modern and postmodern Persian stories". *Research on Persian Language and Literature*, 18(35), 121-142. [In Persian]
- Karimi, F. (2017). "An analysis of the postmodern subject with a comparative review of the course of contemporary philosophical and literary theories". *Literary criticism and theory*. 2(4), 5-16. [In Persian]
- Karimi, F. (2018). *Subject analysis in postmodernist fiction*. Tehran: Rozeneh Publishing House. [In Persian]
- Grams, A. J. (2019). *lack of meaning*. Translated by Hamidreza Shairi. Tehran: Noshharmush. [In Persian]
- Vahidnejad, M. (2015). "A reflection on the subject of Jacques Lacan in the context of metamorphosis or evolution of language". *French Language and Literature Studies*, 2(4), 93-120. [In Persian]